

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

Pirmos temos 4.1 pamokoje jau aiškinotės, kas yra tauta, tautinė tapatybė, svarstėte, kas žmonių bendrijai padeda tapti tauta, ką reiškia įsipareigoti tautai. Šioje pamokoje, plėsdami tautinės tapatybės sampratą, ieškosite atsakymų į klausimus: *Koks yra asmens ir tautos ryšys? Kur slypi tautos stiprybė? Kokias vertybes reikėtų diegti ir kokias žmogaus savybes ugdyti, kad tauta išliktų?*

1 uždutis. Perskaitykite Lietuvos kultūros veikėjų mintis apie tautą.

„Gentis, tauta – tai gamtos, kultūros, socialinių, dvasinių santykių ir istorijos pagrindų surinkta ir savo kvapą skleidžianti gėlių puokštė. Jeigu jos kvapas išdūlėjęs, neryškus – tai ženklas, jog gentis yra nusilpusi, serganti, nykstanti...“

Romualdas Grigas, filosofas

„Moksle, mene bei doroj yra jaučiama tautos gyvatos širdies plasta.“

Vydūnas, filosofas

„Amžinoji Apvaizda yra pasirinkusi Lietuvą aukštam uždaviniui – būti pasaulyje viena aiškiausių žmoniškumo reiškėjų.“

Vydūnas, iš laiško Antanui Smetonai

„Dorybė, šviesa, tiesa yra tie orientyrai, kurie nušviečia mums tautos būtį. Išsakome, išgiedame nuostatą: tautos tikslai ir interesai privalo ne tik nesiskirti su dorovės reikalavimais, su tiesa ir teisingumu, su pagarba žmogaus orumui, su jo asmens besąlyginio vertingumo pripažinimu, bet ir turi jais remtis, savo būtimi juos realizuoti.“

Vanda Zaborskaitė, literatūros tyrinėtoja

„Tautos garbę kelia ir gina kultūra, menas, literatūra. Čia glūdi tautos orumo šaknys. Norėdama išsilaikyti, išlaikyti dvasią, tauta savo šviesuomenės pastangomis turi nuolat kreiptis į savo literatūros klasiką. Nėra nieko aktualiau kaip nuolatiniai klasikos skaitymai, vertinimai ir perversiniai. Kas yra klasika? Tai, be ko negalima apsieiti.“

Viktorija Daujotytė, literatūros tyrinėtoja

„Kalboje tauta pasisako, kas esanti, ko verta.“

Jonas Jablonskis, kalbininkas

„Tauta negali būti didi mokslo srityje, jei nėra didžių mokslininkų; tauta negali būti aukštos doros, jei josios nariai yra patvirkę; tauta negali pasiekti meno viršūnių, jei ji neturi didelių menininkų. Dvasinė tautos didybė pa-reina nuo dvasinės josios narių didybės.“

Antanas Maceina, filosofas

„<...> svarbiausias dalykas yra tautos vienybė: atskirų luomų, pažiūrų ir tikėjimų susicementavimas, susikaupimas, susijungimas pačioje tautoje, nieiškojimas gėrio, teisybės ir laisvės už savo tautos ribų. Tauta yra marga, įvairi. Reikia ją tokią priimti ir pakęsti: pakanta, solidarumas, vienybė yra pačios stipriausios tautos tvirtovės.“

Jonas Aistis, poetas

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

2 užduotis. Įsivaizduokite, kad audžiate *Tautos juostą*. Remdamiesi skaitytomis citatomis, įauskite, t. y. įrašykite, tas svarbiausias tautos vertybes ir savybes, apie kurias kalba iškilios Lietuvos asmenybės.

Tautos juosta

GARBĖ

TAUTA

ASMENS VERTINGUMAS

3 užduotis. Ar sutinkate su nuotraukoje matomu užrašu? Kodėl? 3–5 sakiniais patvirtinkite, papildykite jį ar paneikite, suabejokite juo. Atsakymą pagrįskite 1–2 autoritetų mintimis ir (ar) pavyzdžiais.

Pritarimo raiška

*Pritariu;
sutinku;
ir aš taip manau;
man taip pat atrodo;
sutinku, kad...;
be abejo;
savaimė suprantama;
aišku;
žinoma;
šalia to, beje;
maža to;
be to;
be kita ko;
greta to...*

Tauta. A. Sartanavičiaus nuotrauka

Nepitarimo raiška

*Nenorėčiau sutikti;
norėčiau paprieštarauti;
negaliu pritarti;
man atrodo kitaip;
tai nėra visiškai...;
nors..., bet...;
negaliu sutikti, kad...;
galbūt;
turbūt;
ko gero;
atrodo;
manyčiau;
galimas daiktas;
matyt...*

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

4 užduotis. Perskaitykite pateiktus tekstus ir bendradarbiaudami atsakykite į pasirinktus klausimus, atlikite užduotis. Pasibraukite svarbias mintis, remdamiesi žodynu (žr. *Naudingos nuorodos*), išsiaiškinkite nežinomus žodžius.

1. Vanda Zaborskaitė, lietuvių literatūros tyrinėtoja

Tauta yra žmogaus buvimo realybė. Žmogiškasis pradas istorijoje reiškiasi per begalinį kalbų, papročių, tikėjimų, rasių, temperamentų įvairumą. Nėra žmogaus, kuris nepriklausytų jokiai tautai. Tauta yra ta konkreti erdvė, kurioje skleidžiasi veikiantis ir kuriantis žmogus. Jo mąstysena, vaizduotė, jausminės reakcijos yra persmelktos jį supančios tautiškumo stichijos. <...>

Brangiausias tautos lobis ir jos tapatybės svarbus požymis yra gimtoji kalba. Bet žmonių bendrija tampa tauta ir kitų jungčių dėka: bendro istorinio likimo, tos žemės, kurioje vyksta tautos istorinė drama, bendrų biologinių prielaidų ir viso to pagrindu susiklosčiusios tautos kultūros dėka. <...>

Papročiai, bendravimo būdas, įprastinė buvimo aplinka; istorinė atmintis, pasakos ir dainos, savoji literatūra ir visi kiti menai; peizažas ir klimatas, dangus, žemė, vandenys – tie dalykai formuoja žmogaus galvosena ir jausena, sieja jį su kitais savo tautos žmonėmis. <...>

Tauta yra žmogaus buvimo duotybė – jis neturi kitokios egzistavimo formos, kaip tik buvimą tautoje. Jis šneka kurios nors tautos kalba <...>, laikosi tautai įprastų elgesio stereotipų, dalyvauja vienos ar kitos tautos institucijose. Išeidamas iš savo prigimtosios tautos, jis įeina į kurios nors kitos tautos būtį. Taip gali atsitikti ne tik pavieniams individams, bet ir ištisoms tautoms: jos gali išnykti, asimiliuotis, iširti kitoje, paprastai didesnėje, tautoje. <...>

Tautinėms vertybėms ypač jautrios yra negausios tautos, nuolat jaučiančios išnykimo grėsmę. Jos turi ypatingą paskirtį suteikti žmonijos kultūrai ryškių sodrių spalvų, dosnaus įvairumo. Tautinės kultūros yra brangus žmonijos turtas, kurį likimas ir mūsų tautai įdavė į rankas. Turime jį branginti, puoselėti ir gausinti – už tai esame atsakingi pasauliui. <...>

Tautinių vertybių rangas žmogiškųjų vertybių sistemoje yra labai aukštas. Tačiau vertybių hierarchijoje joms nedera pati aukščiausioji vieta. Tauta nėra pati sau tikslas, o tiktai Kelias. Brangindami ir mylėdami, kas savojoje tautoje yra individualu, savita, turėtume ne tik būti atviri kitų tautų individualumui ir savitumui (tai savaimė suprantama!), bet kartu per tą įvairybę žvelgti į jungtį, siejančią visus ir iškylančią virš visų – į žmogiškąją esmę ir universalias žmogiškas vertybes. Labai gražiai šitoji meilė savajai tautai ir bendražmogiškųjų vertybių jungtis yra išsakyta mūsų tautos himne. Dorybė, šviesa, tiesa yra tie orientyrai, kurie nušviečia mums tautos būtį. Išsakome, išgiedame nuostatą: tautos tikslai ir interesai privalo ne tik nesikirsti su dorovės reikalavimais, su tiesa ir teisingumu, su pagarba žmogaus orumui, su jo asmens besąlyginio vertingumo pripažinimu, bet ir turi jais remtis, savo būtimi juos realizuoti. Pasaulis, į kurį einame, – tai pasaulis be tautinio egoizmo, uždarumo, atsiribojimo. Tai pasaulis, kuriame besąlygiškas tautų teisių pripažinimas, pagarbi meilė kiekvienos tautos būdai, savitai kultūrai jungiama su universalių žmogiškųjų vertybių išskėlimu, laikant jas aukščiausioju ir galutiniu visa ko matu.

Tradicinė jaunimo eisena „Lietuvos valstybės keliu“. P. Peleckio nuotrauka

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

Klausimai

1. Kokio žmogaus nerastume pasaulyje?
2. Ką V. Zaborskaitė vadina brangiausiu tautos lobiu ir svarbiu jos tapatybės požymiu?
3. Kokios kitos jungtys žmonių bendriją paverčia tauta?
4. Kas formuoja žmogų ir susieja jį su savo tauta?
5. Kodėl svarbu puoselėti tautines vertybes?
6. Kodėl vertybių hierarchijoje tautinėms vertybėms visgi nedera pati aukščiausia vieta?
7. Kokios vertybės nušviečia tautos būtį ir veda į pasaulį be tautinio egoizmo?

2. Vytautas Kavolis, sociologas, kultūros ir literatūros tyrinėtojas

Lietuvis, kuris šiandien sąmoningai, rūpestingai ir su didžiausiu atsakomybės jausmu nekeičia savosios lietuviybės prasmės, mano manymu, lietuvybei kenkia. Jinai pavirsta bala, istorijos ištéksta į svetimą dirvoną ir pamažu užsitraukianti iš kraštų svetimų šalių ledais – kol vos pačiame vidury belieka kiek gelmės, kurioje... varlės kurkia apie prieš kelias dekadas* užmintas kojas ar numestas kepures. Jei lietuviškumas reiškia šitokią kurkimo programą, tai jisai sunaikinamas. Kartais tenka išgirsti, kad mes turim saugoti ir branginti kiekvieną dalyką, kurį išsivežėme iš Lietuvos ir, kiek galima, senąsias tradicijas atkurti. <...> Senos tradicijos, nors ir būtų šiandien visiškai netikusios, tampa lietuviškumo „išlaikymo“ laidu. <...>

Šitaip galvojantiems viskas sustoja. Lietuvybė tampa statiškai prisiminimai tų, kurie Lietuvoje daug išgyveno. Bet kuo ji tampa jaunesnei kartai? Ji pasilieka tais pačiais statiškais senesnės kartos prisiminimais, bereikšmiai prieš jaunųjų gyvenimą. Man dar reikia sutikt jaunuolį, kurį inspiruotų jo tėvų prisiminimai. Bet jų gyvenime jis dažnai randa savajam pavyzdžius. Reikia ir padaryti, kad lietuvybė būtų gyvenama. Tokia ji bus tik tuomet, jei pajėgs savyje sutalpinti ir išreikšti visą šiandienio žmogaus sielą. Metodų daug: menas, ideologija, politika. Bet svarbiausia – drąsa savo lietuviškumo išgyventi visą savo žmogiškumą, kad ir koks „ne toks kaip Lietuvoje“ jis būtų!

Vytautas Kavolis „Gyvasis lietuviškumas“ iš kn. „Nepriklausomųjų kelias: publicistikos straipsniai (1951–1965)“

Klausimai ir užduotys

1. Koks lietuvis, anot autoriaus, kenkia lietuvybei?
2. Kokį lietuviškumą V. Kavolis įvardija metaforomis *užsitraukianti bala* ir *kurkiančios varlės*?
3. Autorius kalba apie dvi lietuviškumo išsaugojimo programas. Užbaikite sakinius:
„Kurkimo programa“ – tai programa, kai...
Gyvenama lietuviškumo – tai lietuviškumo, kai...

*Dekada – dešimt dienų. Čia autorius turi omenyje kelis dešimtmečius.

JAV lietuviai, XVI Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventės dalyviai, su LR prezidentu Gitanu Nausėda.
R. Dačkaus nuotrauka

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

3. Algirdas Julius Greimas, semiotikas, kalbininkas, mitologas

„Kaip galima būti lietuviu?“ – paklausė manęs juokais prieš keliolika metų atsitiktinai sutiktas vienas kolega amerikietis, man pritaikydamas garsų Montesquieu* nusistebėjimą, liečiantį persus („Comment peut-on Être Persan?“).

Iš žilos senovės rūkų kaip šešėlis iškilusi tauta, istorijos nustumta į Baltijos užkampį, dviejų didžiųjų kaimynų – slavų ir germanų – prispausta, bet neprileista prie jūros; devynioliktojo amžiaus antroje pusėje išleista iš baudžiavos, miestelių daktarų ir bažnyt-kaimių vikarų prikelta tautiniam atgimimui. Kokias teises tokia tauta turi į laisvą gyvenimą?

Žalgirio mūšio inscenizacijos dalyviai (2018 m.). „Visuotinės lietuvių enciklopedijos“ nuotrauka

Iš gelmių kylantis pasididžiavimo jausmas – tai pirmas atsakymas į klausimą, kaip šiandien žmogus gali būti ir sakyti lietuvis esąs. Pasididžiavimas ne tiek karaliais ir kunigaikščiais – kokia tauta jų neturėjo! – ne tiek Algirdais, kalavijais trupinusi Maskvos vartus, ne tiek Vytautais, mušusiais vokiečių ordinus, kiek tuo ilgu keliu, kuriuo per trumpą laiką, per tris keturias kartas, lietuvių tauta nužengė nuo dūminių pirkių, nuo medinio šakoto arklo iki moderniškų visuomeninių struktūrų, iki mokslo ir technologijos valdymo, iki savitų kultūros vertybių sukūrimo. Tauta – tai ne tik jos garbinga ar liūdna praeitis, ne tik dabarties neišskaitoma, dažnai nesuprantama mišrainė, kur neatskirsi niekšybių nuo žygdarbių; tauta – tai jos sukauptas energijos krūvis, jos atsisakymas priimti kolektyvinę mirtį, jos veržlumas gyventi.

Dvidešimtojo amžiaus pirmoje pusėje šią tautą ištiko stebuklas. Tautai susidarė galimybės išsireikšti organizuotomis formomis, įsikūnyti valstybe. Apie tą nepriklausomą valstybę galima daug ko pasakyti, ir gero, ir blogo. Vienos vyriausybės buvo demokratiškos, kitos – mažiau demokratiškos. Ji vieniems davė žemės, kitiems nedadavė*, dar kitus išsiuntė į Braziliją ar į Prancūzijos anglių kasyklas. O svarbiausia: tauta išlaikė savo brandos egzaminus. Lietuviui pasidarė savaime aišku, kad jis ne lenkas ir ne gudas, o lietuvis. Jam tapo savaime aišku, kad jis turi teisę, kaip ir kiti, savarankiškai tvarkytis ir gyventi. Kitaip sakant: būti lietuviu jam pasidarė natūralus, normalus, kasdienis jo gyvenimo būdas.

Atėjo nauji laikai, bet jau niekas neišbrauks iš tautos istorijos tų dvidešimties metų. Ar lietuvis šiandien gyvena Lietuvoje, ar Prancūzijoje, ar Amerikoje – jo būdas būti lietuviu yra toks, o ne kitoks dėl to, kad tarp 1918 ir 1940 metų tauta nešiojo – gražiau ar prasčiau pasiūtą – bet savą valstybinį rūbą.

*Šarlis de Monteskjė – prancūzų Apšvietos rašytojas, teisininkas, filosofas. Satyriniame romane „Persų laiškai“ persų valdovas iš Paryžiaus rašo bičiuliams apie Vakarų visuomenės papročius ir politiką. „Comment peut-on Être Persan?“ – „Kaip galima būti persu?“

*Nedadavė – per mažai davė. Nemažai norminamųjų leidinių teigia, kad priešdėlis *da-* yra nevertotinas.

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

Lietuvių tautos dabartis gali būti apibrėžiama vienu sakiniu: ar imsi visą tautą, ar pavienį individą, ar kalbėsi apie lietuvį Lietuvoje, ar plačiame pasaulyje – lietuvis šiandien tautinė mažuma, ar tos mažumos atstovas. Būti mažuma – nepatogi situacija. Ji ugdo nepasitikėjimo savimi, savo menkavertiškumo jausmus. Lengviausias kelias iš tos padėties: iš gero lietuvių pasidaryti blogu prancūzu, antraeilium amerikiečiu ar rusu. Tačiau tautinės mažumos kompleksas gali duoti ir griežtai priešingų rezultatų: žydų, armėnų, koptų pavyzdžiai rodo, kad tautinės mažumos, svetimų apsuptos, išvysto, atvirkščiai, savimi pasitikėjimo, savo pranašumo, savųjų gabumų ir dar stipresnio tautinio solidarumo jausmus. Pasijutimas svetimoje aplinkoje skirtingam nuo kitų suteikia dažnai naujos, papildomos energijos savo asmeninę vertę parodyti, savo tautinį išdidumą nuveiktu darbu pagrįsti. Tokį tautinį išdidumą, tokį lietuvių asmeninės vertės supratimą neabejotinai rodo šiandien lietuvių tauta savo žemėje. Šitoks lietuviškumo supratimas – nepaisant paviršutinių kivirčių, dirbtinų audrų vandens šaukšte* – vyrauja ir pasaulio lietuvių išėivijoje. Reikia tik minutei užmiršti kasdieniškas smulkmenas, dažnai neleidžiančias matyti esminių dalykų, ir nustebęs išvysi, kaip ir Paryžiaus fabrike, ir New Yorko dangoraižio biure, ir Etiopijos džiunglėse lietuvis tvirtai neša savo kaip lietuvių vardą, kad jis visur taiko savo elgesį pagal tam tikrą, dažnai nesąmoningą idealų lietuvių vaizdą. Būti mažuma, būti mažumos atstovu – tai ne tik saugoti savo tautinio išdidumo jausmą. Tai kartu ir prisitaikyti prie daugumos, įsiterpti į tą daugumą tam, kad išvystytum savo asmenines ir tautines galimybes. Išlieka tik tie individai, kurie sugeba, savęs neparduodami, surasti sau vietą juos supančioje visuomenėje. Išlieka tik tos tautinės mažumos, kurios, saugodamos savo tautinę asmenybę, intuityviai žino pagal dabar madingą formulę, iki kol galima eiti „per toli“. Tai tautos, kurios turi istorinį patyrimą ir istorinę kantrybę. Lietuvių tautos išmintis: mokėti laukti.

Algirdas Julius Greimas „Būti lietuviu“ iš kn. „Iš arti ir iš toli: Literatūra, kultūra, grožis“

Klausimai ir užduotys

1. Kas autoriui sukelia pasididžiavimo lietuvių tauta jausmą?
2. Kaip A. J. Greimas apibrėžia tautą?
3. Kokius *brandos egzaminus*, pasak autoriaus, išlaikė lietuvių tauta?
4. Kas, anot A. J. Greimo, nulėmė *būdą būti lietuviu*?
5. Kokių teigiamų pasekmių tautai gali turėti *tautinės mažumos kompleksas*?
6. Ką žmogui gali suteikti *pasijutimas svetimoje aplinkoje skirtingam*?
7. Remdamiesi 1970 m. parašytu A. J. Greimo tekstu „Būti lietuviu“, baikite sakinį: *Išlieka tik tos tautinės mažumos, kurios...*
8. 1970 m. semiotikas kalba apie istorinę kantrybę ir mokėjimą laukti. Kaip manote, ką jis turi galvoje? Ar dabar, kai skaitote šį tekstą, jau išsipildė ši autoriaus įžvalga?
9. Remdamiesi A. J. Greimo tekstu, savais žodžiais užbaikite sakinį: *Būti lietuviu – tai...*

**Audros vandens šaukštas* – triukšmas, didelis sujudimas dėl nereikšmingo įvykio. Dažnesnis posakis *Audra vandens stiklinėje*.

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

4. Vytautas Sinica, politologas

Žmonija yra istoriškai pasiskirsčiusi į tautas. Visais laikais tautos egzistavo kaip tik kultūrinės bendruomenės, o pastaraisiais amžiais kartu su nacionalizmo sąjūdžiu tapo ir politinėmis. Tai reiškia, kad būtent tauta yra valstybę kuriantis ir jos teisėtumą užtikrinantis pagrindas. Tautoms būdingas skirtingas pasaulio ir savęs suvokimas, vyraujančios vertybės, tradicijos, kalba, istorinis pasakojimas (beveik niekada nebūna visų bruožų iš karto) ir siekis patiems save valdyti, kad būtų galima tą savo unikalumą skleisti ir puoselėti geriausiu laikomu būdu. Laisva tauta siekia save valdyti, o to nesiekianti, tarkime, galvojanti, kad geriau priklausykime kam nors, kas mus valdys, kad tik būtų materialiai geriau, sočiau ar saugiau gyventi, pagal tarptautinę teisę net negali vadintis tauta. Tai tėra etnosas, kaip nemoderniais laikais viso labo kultūrinė, bet politiškai nesusipratusi bendruomenė. Būtent tokį mąstymą buvo sėkmingai siekiama sukurti lietuviams sovietmečiu ir to rezultatai gyvi iki šiol, nors keičiasi kartos, ugdomi taip pat laisvos tautos mąstymo ir savivaldaus suverenumo troškimo stokojantys žmonės. Pagrindinis uždavinys šiandienos Lietuvai turėtų būti sukurti politinę tautą, kad dauguma Lietuvos piliečių sąmoningai suprastų savo tautiškumą ir siektų savarankiškai valdyti savo valstybę. Tautinė valstybė reikalinga, kad tauta galėtų atskleisti ir išsaugoti pati save. <...>

Savo šaknų žinojimas yra reikalingas, mano supratimu, kad būtų suvokiamas valstybės ir tautos ilgalaikiškumas, užčiuopiamas atsakomybės prieš buvusius ir būsimus jausmas. Mes negyvename tik dėl savęs, o po mūsų nors ir tvanas. Kaip tai, kas palikta mums (įskaitant tą pačią valstybę), taip ir mes atsakome, ką po savęs paliksime. Tik šis suvokimas vedė į priekį 1918-ųjų savanorius, 1944-ųjų partizanus, 1941-ųjų birželio sukilėlius ir t. t. Nes jei gyveni tik dėl savęs, mirtimi baigiasi visi tikslai, o aukštesnių tikslų nėra, kokia prasmė daryti tokią „nesąmonę“ – dėl ko nors numirti? <...>

Visiškai nesvarbu, kurioje tautoje gimei, nėra moralinių kokybinių skirtumų tarp vienos ir kitos tautos. Visos tautos vienodai vertingos, visų tautų atstovai vienodai žmonės. Skirtumas yra pačiam žmogui, nes jo gimta tauta beveik visada nulemia ir kokiomis ekonominėmis gerovės ar skurdo, taikos ar karo sąlygomis jam greičiausiai teks gyventi. Tačiau svarbus yra sąmoningas suvokimas, kokiai tautai priklausai ir nesivaikymas iliuzijų būti „pasaulio piliečiu“. Pasaulis neturi savo kultūros, neturi savo politinių atstovų, neužtikrins net pilietinių teisių. Visa tai daro tik tauta ir tautinė valstybė.

Tautiškumui nesvarbu nei biologija, nei pilietinė tauta. Tauta ne biologinė, o kultūrinė bendruomenė, jos nariais ne gimstama, o tampama augant konkrečioje aplinkoje. Galima gimti gruzinu, bet nuo kūdikystės augti Lietuvoje ir subręsti lietuvių tautos nariu.

Miglė Valaitienė „VU studentas Vytautas Sinica: tautiškumas išlaiko žmogų realybėje“

Klausimai

1. Kokią reikšmę, anot autoriaus, valstybei turi tauta?
2. Kokie bruožai būdingi tautoms? Kuris jų yra svarbiausias? Kodėl?
3. Šias mintis politologas, dar būdamas studentas, išsakė 2014 m. Koks, anot jo, buvo pagrindinis tuometinės Lietuvos uždavinys? Kaip manote, ar jis pasikeitė?
4. Kodėl, pasak V. Sinicos, reikalinga tautinė valstybė?
5. Kodėl, anot politologo, svarbu žinoti savo šaknis?
6. Ką žmogui reiškia priklausymas vienai ar kitai tautai?
7. Ar sutinkate su autoriaus mintimi, kad tauta yra kultūrinė, o ne biologinė bendruomenė, jos nariais ne gimstama, o tampama? Kodėl?

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

5. Algirdas Kaušpėdas, architektas, roko muzikantas

Kas yra tapatybė? Tai – kiekvieno iš mūsų vardas, pavardė, gyvenimo istorija, būdas, vertybės. Kas regi save be biografijos, be atminties – tik akiai veikiantį kūną su skaičių kombinacija vardo vietoje? Mąstantis žmogus iš esmės tam priešinasi, antraip išnyksta jo nepakartojamas „Aš“. Tuo labiau bevadybystei turi pasipriešinti kiekviena tauta ir kartu visa žmonija. Kodėl? Todėl, kad tautos tapatybė yra žmogaus tapatybės pagrindas. O tautų tapatybė yra žmonijos gyvybingumo pamatas. Esu architektas. Domiuosi tvaraus gyvenimo taisyklėmis. Todėl galiu atsakingai pareikšti, kad vienas pagrindinių tvarumo dėsnių yra įvairovė.

Žmonija turi saugoti biologinę, kultūrinę, tautinę įvairovę. Įvairovė yra pasaulio gyvybingumo pagrindas. Tačiau šiuolaikinė zombiška, tik vartojimo augimu paremta rinkos ekonomika, siekia efektyvinti pasaulį ir šluodama įvairovę veda visa prie beveidžio zombių pasaulio. Kas yra zombis? Tapatybės neturintis padaras, kurio vienintelis tikslas – milijonas. Ekonomikos zombių įrankis yra visa nuasmeninanti globalizacija. Zombiškoji globalizacija be turinio, ji visą Žemės civilizaciją veda į kultūrinę bei dvasinę pražūtį. Vadinasi, turėti dar nereiškia būti. Iliuzija, o sykiu katastrofiška klaida manyti, kad itin efektyvu pasaulyje turėti vieną tautą. Tas pat, kas žemėje turėti vieną žvėrį, vieną paukštį, vieną žuvį, vieną drugelį. Lietuviai ir kitos tautos turi saugoti ir stiprinti savo tapatybę kaip savo būties pagrindą, kaip tvaraus pasaulio pamatą. <...>

Globalizacija, kaip šio laiko duotybė, yra sykiu ir nauja galimybė. Tai atviros sienos, trumpos kelionės, galimybės keistis informacija, paslaugomis ir produktais. Globalizacija daro mums milžinišką poveikį ir tik nuo mūsų priklauso – gerą ar blogą. Galimi šio poveikio scenarijai: pirmasis – Lietuvos valstybė, o ilgainiui ir tauta neatlaiko poveikio, asimiliuojasi, išstipsta; antrasis – mes atsilaikome ir sustiprėjame globalizacijos veiksmui panaudodami tinkamą ATOVEIKSMĮ. Vienintelis ginklas, arba atoveiksmis, prieš beveidę globalizaciją – tvari, gyvybinga tautos tapatybė.

Kas nulemia tautos tapatybę? Visų pirma – kalba ir kultūra. Etninės ir pilietinės vertybės. Savigarba. Tik originali, šiuolaikiška, sąmoninga tauta gali išlikti ir plėstis. Todėl reikia ieškoti naujos dialektikos ne tik prieštarose tarp tautiškumo ir pilietiškumo, bet ir tarp globalumo ir lokalumo. Ne supriešinti, o suderinti Pasaulį su Lietuva. Alternatyvos nėra – uždarumas, naivus tikėjimas, kad įmanoma saugiai gyventi savo pasaulėlyje nebeturi jokio pagrindo. Tokia valstietiška logika, deja, nebeveikia. Privalome eiti į modernų, konkurencingą, globalų pasaulį. Pasaulį, į kurį turime tinkamai integruotis. Kas gali įgyvendinti projektą „Integrali Lietuva“? Yra tokia idėja, kuri gali tapti mūsų tautos jėga – PASAULIO LIETUVA.

Atoveiksmis, kaip tikra gynyba nuo zombiškosios globalizacijos, įmanomas tik tautai sąmoningai susitelkus. Pasaulyje, už Lietuvos ribų, gyvena daugiau nei vienas milijonas trys šimtai tūkstančių lietuvių. Taigi Lietuva yra ir bus globali, tik kyla klausimas, ar ji taps Pasaulio Lietuva? Tai įvyks tik tada, kai suprasime, kad Lietuvai reikia Pasaulio, o Pasauliui – Lietuvos!

Lietuvai reikia pasaulio tam, kad Lietuva bręstų ir tvirtėtų, o Pasauliui reikia Lietuvos tam, kad Pasaulis išliktų tvarus, įvairiaspalvis.

*Pasaulio lietuvių dienos minėjimas su Algirdu Kaušpėdu.
R. Danisevičiaus nuotrauka*

2.1 Žmogaus ir tautos ryšys

Kurdami Pasaulio Lietuvą mes galime sukurti pažangesnę ir modernesnę lietuvių tautą, o kartu pagausinti ir praturtinti gimtinės Lietuvos tapatybę. Stiprindami Lietuvos tapatybę mes statome vis galingesnius pamatus Pasaulio Lietuvai.

O dabar dėmesio! Būtent tautos migracija (nepainioti su emigracija) gali padėti, o ne pakenkti Lietuvai. Šiuolaikinė migruojanti Lietuva gali padėti lengviau integruotis į Pasaulį ir kartu turtinti Lietuvos tapatybę. Ir neskubėkime kiekvieną migruojantį lietuvių apšaukti emigrantu.

Algirdas Kaušpėdas „Algirdas Kaušpėdas: pirmiausia reikia tapti riteriais, tik po to – milijonieriais“

Klausimai ir užduotys

1. Kodėl, anot autoriaus, kiekviena tauta turi pasipriešinti bevardystei?
2. Kodėl žmonijai svarbu saugoti ne tik biologinę, kultūrinę, bet ir tautinę įvairovę?
3. Kas, anot A. Kaušpėdo, yra zombis?
4. Kokių naujų galimybių suteikia globalizacija?
5. Kokius 2 galimus globalizacijos poveikio scenarijus numato autorius?
6. Remdamiesi tekstu, baikite sakinį: *Atoveiksmis prieš beveidę globalizaciją – ...*
7. Kas, anot A. Kaušpėdo, nulemia tautos tapatybę?
8. Kaip autorius siūlo suderinti pasaulį su Lietuva?
9. Kodėl Lietuvai reikia pasaulio, o pasauliui – Lietuvos?
10. Kaip suprantate *migruojančios Lietuvos* metaforą? Kuo, pasak autoriaus, naudinga migruojanti Lietuva?

5 užduotis. Bendradarbiaudami apibendrinkite skaitytus tekstus – užrašykite kiekvieno teksto pagrindinę mintį. Kokiais žodžiais – vertybėmis – šie autoriai papildytų Tautos juostą?

Vanda Zaborskaitė Vytautas Kavolis

Algirdas Julius Greimas Vytautas Sinica

Algirdas Kaušpėdas

6 užduotis. Apibendrinami pamokos medžiagą, užbaikite sakinius.

Skaitytus tekstus sieja _____

Žmogų ir tautą sieja daugybė įvairių ryšių: _____

Tautos stiprybė slypi _____

Su lietuvių tauta mane sieja _____

Rašymui

A series of horizontal lines for writing, consisting of 20 evenly spaced lines across the page.